

L Ö G

um breyting á lögum nr. 27 5. marz 1951, um meðferð opinberra mála.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

4. gr. orðist svo:

Sýslumenn utan kaupstaða, bæjarfógetar í kaupstöðum utan Reykjavíkur og sakadómarar í Reykjavík rannsaka og fara með opinber mál fyrir dómi og kveða upp dóm í þeim.

Í umdæmum utan kaupstaða, þar sem sérstakur lögreglustjóri er skipaður, innir hann af hendi sömu störf í opinberum málum.

Í Reykjavík sæta opinber mál rannsókn, meðferð og dómsuppsögu í sakadómi, er skipaður skal eftir ákvörðun dómsmálaráðherra þremur til fimm sakadómurum, og er einn þeirra yfirsakadómari. Starfar hver þeirra sjálfstætt og á sína ábyrgð að málum þeim, sem hann fær til meðferðar samkvæmt ákvörðun yfirsakadómara, enda skiptir hann störfum með sakadómurum að öðru leyti og hefur yfirstjórn embættisins og fyrirsvar út á við.

Forseti skipar yfirsakadómara og sakadómara. Yfirsakadómari tekur laun samkvæmt III. launaflokki laga nr. 92/1955 og sakadómarar samkvæmt IV. launaflokki sömu laga.

2. gr.

5. gr. orðist svo:

Saksóknari getur kveðið svo á, að rannsókn máls og meðferð, annað hvort eða hvort tveggja, skuli fara fram í Reykjavík, eða annars staðar á landinu, þar sem honum þykir best við eiga, enda þótt það skyldi annars sæta rannsókn og meðferð dómara í öðru lögsagnarumdæmi, ef mál er vandasamt eða umfangsmikið.

Dómsmálaráðherra getur skipað sérstakan dóm, einum eða fleiri dómurum, er halda megi dómþing, hvar sem vera skal á landinu, ef málið þykir ofvaxið hinum reglulega dómanda vegna embættisanna eða af öðrum ástæðum.

Í Reykjavík geta þrír sakadómarar annaðhvort eftir ákvörðun yfirsakadómara eða eftir boði dómsmálaráðherra farið með mál eftir rannsókn þess og dæmt það í sameiningu, enda þyki vafi vera um mikilsverð sönnunar- eða lagaatriði.

Dómur getur kvatt tvo kunnáttumenn til dómstarfa með sér í málum, þar sem sérkunnáttu þykir sérstök þörf.

3. gr.

Við 2. málgr. 8. gr. bætist nýr liður, sem verður 6. töluliður: 6. Saksóknari og fulltrúar hans.

4. gr.

Orðin „sækjanda og“ í 13. gr. falli niður. Í stað orðsins „áfrýjun“ í sömu gr. komi orðin: afgreiðslu dómsgerða.

5. gr.

Í stað orðanna „Sakadómari í Reykjavík“ í 4. málgr. 18. gr. komi orðið: Saksóknari.

6. gr.

57

29. marz

20. gr. orðist svo:

Saksóknari ríkisins fer með ákærvaldið.

Forseti skipar saksóknara. Hann skal fullnægja lagaskilyrðum til skipunar í dómaraembætti í Hæstarétti. Saksóknari nýtur sömu launa og annarra lögkjara sem hæstaréttardómarar, eftir því sem við verður komið.

Dómsmálaráðherra skipar fulltrúa með lögfræðiprófi og annað starfslið til aðstoðar saksóknara með samþykki hans.

Fulltrúar og aðrir starfsmenn saksóknara taka samkvæmt launalögum sömu laun og hliðstæðir starfsmenn í Stjórnarráði Íslands eftir nánari ákvörðun dómsmálaráðherra.

Saksóknari hefur embættisskrifstofu í Reykjavík.

7. gr.

21. gr. orðist svo:

Saksóknari skal hafa gætur á afbrotum, sem framin eru. Hann kveður á um rannsókn opinberra mála og hefur yfirstjórn hennar og eftirlit. Getur hann gefið lögreglumönnum fyrirmæli og leiðbeiningar um framkvæmd rannsókna og verið við hana staddur eða látið fulltrúa sinn vera það. Hann höfðar opinber mál, sbr. þó 112.—114. gr., tekur ákvörðun um áfrýjun þeirra og gegnir að öðru leyti þeim störfum, sem honum eru falin í lögum.

Áður en saksóknari ákveður málshöfðun á hendur opinberum starfsmanni fyrir brot í starfi, skal hann jafnan leita umsagnar ráðuneytis þess, sem í hlut á. Ráðuneytinu ber að láta saksóknara í té rökstudda umsögn og tillögur, svo fljótt sem verða má.

Haldast skulu sérákvæði í lögum, þar sem svo er mælt, að dómsmálaráðherra kveði á um rannsókn, höfðun og áfrýjun opinberra mála. Þegar svo stendur á, gefur dómsmálaráðherra saksóknara fyrirmæli um rannsókn og aðrar framkvæmdir og leggur samþykki sitt á ákæruskjal og áfrýjunarstefnu.

Dómsmálaráðherra hefur eftirlit með framkvæmd ákærvalds og getur krafðið saksóknara skýrslna um einstök mál.

8. gr.

22. gr. orðist svo:

Þegar saksóknari er svo riðinn við mál eða aðilja, að hann mætti eigi gegna dómarastörfum í því, skal hann tilkynna það dómsmálaráðherra. Nú berst ráðherra slík tilkynning eða hann fær vitneskju um þetta með öðrum hætti, og skipar hann þá annan lögghæfan mann, sbr. 2. málsg. 20. gr., til meðferðar þess máls. Sama gildir, ef saksóknari hefur lögmat forföll.

9. gr.

23. gr. orðist svo:

Nú skal mál því aðeins höfða, að sá krefjist þess, sem misgert er við, og skal handhafi ákærvalds og dómari rannsaka það af sjálfsdáðum, hvort sá, er málshöfðunar krefst, er réttur málsaðili. Ef svo þykir ekki vera, skal málshöfðunar synja og vísa máli frá dómi, ef það hefur farið til dóms.

Ef verknaður felur bæði í sér brot, er opinberri málshöfðun skal sæta, og brot, er sætir málshöfðun einstaks aðilja, getur saksóknari höfðað mál fyrir bæði brotin, ef sá aðili óskar þess, enda ber þá að dæma þau og ákveða refsingu í einu lagi. En láta skal þó mál falla niður fyrir það brot, er einstakur aðili átti sök að, ef hann krefst þess, unz dómur er upp kveðinn í héraði.

57

10. gr.

29. marz

24. gr. breytist svo:

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrsta málslið 1. málsgr. komi orðið: saksóknara.
2. Á eftir fyrsta málslið 1. málsgr. komi nýr málsliður svo hljóðandi: Saksóknari getur bæði að tillögu héraðsdómara og af sjálfsdáðum lagt til, að saksókn verði felld niður.

11. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrri málslið 3. málsgr. 25. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í síðari málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknari.

12. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ á þremur stöðum í 27. gr. komi orðið: saksóknara.

13. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsgr. 28. gr. komi orðið: saksóknari.

14. gr.

1. Fyrsta málsgr. 29. gr. orðist svo:

Nú er héraðsdómari í vafa um, á hvaða varnarþingi mál skuli höfða eða hvort höfða skuli mál gegn fleiri mönnum en einum saman, og getur hann þá leitað um það fyriræla saksóknara.

2. Í stað orðsins „Dómsmálaráðherra“ í fyrri málslið 2. málsgr. 29. gr. komi orðið: Saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í síðari málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknara.

15. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 30. gr. komi orðið: saksóknari.

16. gr.

3. málsgr. 32. gr. orðist svo:

Dómsmálaráðherra setur lögreglumönnum fyriræli um rannsókn brota að fengnum tillögum saksóknara, yfirsakadómara og lögreglustjóra í Reykjavík.

17. gr.

- Fyrri málsliður 2. málsgr. 33. gr. orðist svo:

Dómsmálaráðherra setur reglur um kennslu lögreglumanna, prófkröfur og önnur hæfiskilyrði að fengnum tillögum saksóknara, yfirsakadómara og lögreglustjóra í Reykjavík.

18. gr.

Síðari málsliður 1. málsgr. 42. gr. orðist svo: Og getur kærandi þá borið málið undir saksóknara, sem tekur ákvörðun um, hvort kæru skuli sinnt eða rannsókn haldið áfram.

19. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. 73. gr. komi orðið: saksóknari.

20. gr.

74. gr. orðist svo:

Dómari getur borið undir saksóknara, hvort rannsókn skuli hefja eða fram halda, og tekur þá saksóknari ákvörðun um það atriði. Saksóknari getur og af sjálfsdáðum

farið þess á leit við dómara, að hann hefji rannsókn eða haldi áfram þegar hafinni rannsókn. Ef dómari telur, að krafa saksóknara verði eigi tekin til greina, með því að skilyrði laga um refsingu í því máli skorti, svo sem vegna þess að eigi sé um refsiverða háttsemi að tefla, refsikrafa fyrnd, ákærvaldið bresti aðild o. s. frv., þá veitir dómari saksóknara kost á að skýra málið og kveður síðan upp úrskurð um, hvort taka skuli kröfu saksóknara til greina. Samsvarandi gildir, þegar rannsóknar er krafizt í málum, er greinir í 3. málgr. 21. gr.

21. gr.

79. gr. orðist svo:

Nú sætir mál sókn og vörn fyrir héraðsdómi eftir málshöfðun, sbr. 130. gr., og skipar þá saksóknari sækjanda einhvern hæstaréttarlögmann eða héraðsdómslögmann, enda hafi sá fengið löggildingu dómismálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði. Rétt er þó saksóknara að sækja mál sjálfur eða láta fulltrúa sinn gera það. Ekki má sækjandi vera nokkur sá, er gerði dómara óhæfan til að fara með mál, né heldur sá, er vegna afstöðu sinnar til máls eða aðilja væri óhæfur dómari í því máli.

Hlutverk sækjanda er að stuðla að því, að hið sanna og rétta komi í ljós og yfir höfuð að létta dómara starfið með málflutningi sínum. Honum ber, þegar er hann hefur fengið skjöl málsins, að athuga gaumgæfilega, hvort rannsókn um einstök atriði kunni að vera áfátt, og benda dómara tafarlaust á það til þess að úr því verði bætt. Í flutningi málsins skal hann lýsa staðreyndum skilmerkilega og án allra óþarfa málalenginga og draga fram öll atriði, sem máli skipta, sbr. 75. gr. Lagaatriði ber honum að greina stutt, ljóslega og hlutlægt. Loks skal hann leiða ályktanir sínar af því, sem hann hefur með greindum hætti fram flutt.

Skipuðum sækjanda ber þóknun fyrir starf sitt eftir ákvörðun dómara.

22. gr.

84. gr. orðist svo:

Hæstaréttarlögmonnum og þeim héraðsdómslögmonnum, er fengið hafa löggildingu dómismálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði, er skylt samkvæmt skipun saksóknara að sækja opinbert mál í lögsagnarumdæmi, þar sem þeir hafa skrifstofu, og þar í grennd. Nú reynist skipaður sækjandi óhæfur að álitni dómara eða honum verða forföll, og skipar þá saksóknari annan löghæfan mann í hans stað.

Það er borgaraleg skylda hverjum heilum lögráða manni að taka að sér starf verjanda í opinberu máli innan lögsagnarumdæmis, þar sem hann er búsettur. Nú telur dómari verjanda rækja starfann óviðunandi eða verjanda verða forföll, og skipar dómari þá annau löghæfan mann í hans stað.

23. gr.

Fyrsti málsliður 2. málgr. 87. gr. orðist svo:

Þóknun sækjanda, sem saksóknari hefur skipað, og skipaðs verjanda skal ákveða í dómi, ef það lýkst með þeim hætti, nema viðkomandi hafi afsalað sér þóknun.

24. gr.

1. Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í 2. málgr. 112. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í 3. málgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í fimmta málslið 4. málgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

25. gr.

Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í 4. málgr. 113. gr. komi orðið: saksóknara.

57

29. marz

26. gr.

Í stað orðanna „22. gr.“ í lok 1. málsgr. 114. gr. komi: 2. málsgr. 21. gr.

27. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrsta málslið 1. málsgr. 115. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í öðrum málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

28. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsgr. 118. gr. komi orðið: saksóknari.

29. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. 124. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 3. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

30. gr.

Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. tölulið 129. gr. komi orðið: saksóknari.

31. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. tölulið 1. málsgr. 130. gr. komi orðið: saksóknara og í stað orðanna „22. gr.“ í sama tölulið komi: 2. málsgr. 21. gr.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknari.

32. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrra málslið 131. gr. komi orðið: saksóknari.
2. Síðari málsliður sömu gr. orðist svo: Saksóknari skipar því næst sækjanda og dómari (formaður) verjanda og sendir þeim skjöl málsins ásamt tilkynningu um stað og stund til næsta þinghalds, sbr. 115. og 116. gr.

33. gr.

1. málsgr. 143. gr. orðist svo:

Í dómi eða úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skal almennt kveða á um skyldu ákærða til að greiða sakarkostnað án ákvörðunar fjárhæðar. Þóknun skipaðs sækjanda og verjanda skal þó ákveða tiltekinni fjárhæð, sbr. 2. málsgr. 87. gr. Saksóknari sækir mál í héraði og fyrir Hæstarétti svo og fulltrúi hans í héraði án sérstaks endurgjalds, en verði ákærða í slíku máli dæmt að greiða sakarkostnað, skal honum gert að greiða tiltekna fjárhæð málssóknarlauna, er renni í rikissjóð. Þóknun verjanda, sem kemur fyrir dóm utan lögsagnarumdæmis, þar sem með aðalmál er farið, svo og annan kostnað þar ákveður dómari aukamálsins.

34. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. tölulið 154. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 3. tölulið sömu gr. komi orðið: saksóknara.

35. gr.

159. gr. orðist svo:

Ef skipaður sækjandi eða verjandi gerir sig sekan í vanrækslu eða skeytingarleysi í starfa sínum, getur dómari dæmt honum sekt frá 200—5000 krónur í dómi eða úrskurði.

36. gr.

Í stað orðsins „Dómsmálaráðherra“ í 171. gr. komi orðið: Saksóknari.

57

29. marz

37. gr.

Þriðji málsliður 2. málsgr. 174. gr. orðist svo:

Sendir hann þegar æðra dómi fimm eintök þar af með athugasemdum sínum, ef hann vill, en saksóknara, sökunaut eða verjanda hans eitt eintak hverjum svo og þeim öðrum, er kærán varðar (sækjanda, vitni o. s. frv.).

38. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsgr. 175. gr. komi orðið: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í upphafi 2. málsgr. sömu gr. komi: saksóknara.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 4. tölulið sömu málsgr. komi orðið: saksóknari.
4. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 4. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknara.

39. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. 177. gr. komi: saksóknara.
2. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 3. málsgr. 177. gr. komi: saksóknara.

40. gr.

1. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í 1. málsgr. 179. gr. komi orðið: saksóknari.
2. Í stað orðsins „Dómsmálaráðherra“ í 2. málsgr. sömu gr. komi orðið: Saksóknari.
3. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í fyrsta málslið 3. málsgr. sömu gr. komi orðið: saksóknara.
4. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í öðrum málslið sömu málsgr. komið orðið: saksóknari.
5. Í stað orðsins „dómsmálaráðherra“ í þriðja málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknara.
6. Síðasti málsliður sömu málsgr. orðist svo: Skipar þá forseti dómsins verjanda eða verjendur með áritun á dómsgerðir og sendir þær því næst saksóknara.

41. gr.

180. gr. orðist svo:

Saksóknari undirbýr ágríp dómsgerða með þeim hætti, sem tíðkamt hefur, og lætur síðan, er hann hefur veitt verjanda kost á athugun frumvarps síns, fjölríta ágríp.

Nú telja saksóknari og verjandi sakaratriði miður rannsökuð en skyldi, og gera þeir þá, um leið og þeir undirbúa ágríp dómsgerða, skrá um þau atriði og kynna þau hvor öðrum. Saksóknari ákveður því næst, hverra frekari gagna skuli leita með prófun máls í héraði. Að því loknu annast saksóknari gerð viðbótarágríps.

Saksóknari endursendir Hæstarétti síðan dómsgerðir héraðsdóms ásamt framhaldsprófum, ef því er að skipta, og ágríp dómsgerða. Ákveður forseti Hæstaréttar svo þingfestingardag máls og tilkynnir saksóknara og verjanda það með hæfilegum fyrirvara.

42. gr.

181. gr. orðist svo:

Saksóknari sækir öll opinber mál í Hæstarétti án sérstaks endurgjalds, og

57 hvíla á honum sömu skyldur, sem hingað til hafa hvílt á sækjanda fyrir þeim 29. marz dómi, og samkvæmt þeim fyriræmum, er í lögum þessum segir.

Nú er saksóknari settur samkvæmt 22. gr., og ákveður dómismálaráðherra honum þá þóknun fyrir starf hans.

43. gr.

Í stað orðsins „sækjanda“ í 182. gr. komi orðið: saksóknara.

44. gr.

Í stað orðsins „sækjandi“ í 184. gr. komi orðið: saksóknari.

45. gr.

Í stað „181. og 182. gr.“ í 185. gr. komi: 182. og 183. gr.

46. gr.

1. Í stað „200—2000 krónur“ í 1. málslið 1. málsgr. 186. gr. komi: 200—5000 krónur.
2. Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í öðrum málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknara.
3. Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í þriðja málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknari.
4. Í stað orðsins „Sækjanda“ í fyrra málslið 2. málsgr. sömu gr. komi orðið: Saksóknara.
5. Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í síðari málslið sömu málsgr. komi orðið: saksóknari.

47. gr.

187. gr. orðist svo:

Nú þykir verjandi hafa gerzt sekur um vanrækslu eða önnur glöp í undirbúningi eða flutningi opinbers máls fyrir Hæstarétti, og getur dómurinn þá gert honum 200—5000 króna sekt á hendur til ríkissjóðs.

48. gr.

188. gr. orðist svo:

Nú þykir Hæstarétti að vísu vera gallar á verki héraðsdómara, skipaðs sækjanda í héraði, verjanda eða annarra, en ekki slíkir sem sektum eigi að varða, og getur dómurinn þá vítt viðkomendur fyrir þá, eftir því sem honum þykir ástæða til.

49. gr.

Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í 191. gr. komi orðið: saksóknara.

50. gr.

Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í 1. málsgr. 193. gr. komi orðið: saksóknara.

51. gr.

Í stað orðsins „Dómismálaráðherra“ í 1. málsgr. 194. gr. komi orðið: Saksóknari.

52. gr.

Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í 195. gr. komi orðið: saksóknari.

53. gr.

Í stað orðsins „dómismálaráðherra“ í 198. gr. komi orðið: saksóknara.

54. gr.

57

29. marz

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði laganna um störf saksóknara ríkisins koma til framkvæmdar 1. júlí 1961.

Lögmæti aðgerða, sem fram hafa farið fyrir þann tíma, skal meta eftir eldri lögum, en aðgerðir, sem síðar fara fram, hlíta ákvæðum þessara laga.

Dómsmálaráðuneytið og utanríkisráðuneytið afhenda saksóknara ríkisins þau skjöl opinberra mála, sem þar eru og embætti hans varða.

55. gr.

Þegar lög þessi hafa öðlzt gildi, skal fella meginmál 1.—53. gr. þeirra inn í lög nr. 27/1951, um meðferð opinberra mála, og gefa þau út svo breytt.

Gjört að Bessastöðum, 29. marz 1961.

Ásgeir Ásgeirsson.

(L. S.)

Bjarni Benediktsson.

SVEITARSTJÓRNARLÖG

58

29. marz

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Almenn ákvæði.

A. Sveitarstjórnarumdæmi.

1. gr.

Ríkið skiptist í sveitarfélög, sem ráða sjálf málefnum sínum, undir yfirstjórn ríkisstjórnarinnar (félagsmálaráðuneytisins), samkvæmt því sem lög ákveða.

Eigi skal neinu máli, sem varðar sérstaklega hagsmuni sveitarfélags, til lykta ráðið án umsagnar sveitarstjórnarinnar.

2. gr.

Með sveitarfélögum er í lögum þessum átt við hreppa og kaupstaði.

Staðarmörk sveitarfélaga skulu vera hin sömu og nú eru, en ráðuneytið getur breytt þeim, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 4.—8. gr. laga þessara, sbr. þó 3. gr.

3. gr.

Kaupstöðum og sýslum má eigi fækka eða fjölga nema með lögum.

Sama gildir um breytingu á mörkum kaupstaða og sýslna.

4. gr.

Ráðuneytið skal sameina hreppa, þegar þess er óskað af hlutaðeigandi hreppsnefndum, ef sýslunefndin mælir með því. Með sömu skilyrðum er ráðuneytinu heimilt að breyta hrepparmörkum, sbr. þó 7. gr.